

Stempel en afdruk van het rechtvaardigend geloof(R.J. Jansen)

‘Hoe zijt gij rechtvaardig voor God? Alleen door een waar geloof in Jezus Christus’, belijdt de Heidelberger in Zondag 23. Een héérlijk antwoord! Toch roept dit antwoord bij velen vervolgvragen op. Hoe kom ik aan een waar geloof? Hoe weet ik zeker of mijn geloof een waar geloof is? Langzaam aan komt de nadruk in het antwoord niet meer te liggen op Jezus Christus, de ware Verlosser, maar op een ‘waar geloof’.

Wat de Heidelberger niet bedoelde, doen velen wel: van het ‘ware geloof’ het fundament van de zaligheid maken. Als ik maar kan geloven dat ik een waar geloof heb, dan heb ik gegronde hoop. Maar dan is het geloof niet meer gericht op Jezus Christus, maar op het geloven zelf. Dan kijkt een mens naar binnen en juist niet meer naar het Lam van God.

Hoe wordt ik rechtvaardig voor God? Door de gerechtigheid van de Heere Jezus. Zijn rechtvaardige leven en plaatsbekledend sterven worden mij toegerekend. Hoe? ‘Door een waar geloof’ zegt de Heidelberger. Maar dat ware geloof is de vrucht van de geloofwaardigheid van de Heere Jezus.

We moeten naar het Woord. Op meerdere plaatsen spreekt Paulus over de rechtvaardiging door het geloof. Maar daarbij noemt hij het fundament van dit geloof, namelijk ‘het geloof van Jezus Christus’ (Rom. 3:22, 26, Gal. 2:16, Gal. 3:22, Fil. 3:9).

In de grondtaal gebruikt de apostel een tweede naamval, de genitivus. Waar de genitivus voorkomt, is er één van beide betekenissen aan de orde: of van bezit, of van oorsprong. Met andere woorden: het gaat hier óf om het geloof dat Christus bezit, dat Hij Zélf heeft. Of om het geloof dat Hij geeft, dus aan de mens om in Hem tegeloven.

In de eerste mogelijke vertaling gaat het om een karaktereigenschap van Christus: het geloof dat Christus heeft. In de tweede mogelijke vertaling gaat het om het geloven dat Hij geeft, waarvan Hij de Bron is. Een vertaling als: het geloof dat wij in Christus hebben, is dus niet correct. In het Grieks zou dat met de derde naamval (dativus) worden weergegeven, maar dat staat hier niet. We moeten kiezen voor één van beide vertalingen waarin Christus de Bezitter of de Bron van het geloof is.

Als Paulus bedoelde te spreken over het geloof dat Christus bezit, dat Hij heeft, wat bedoelde hij daar dan mee? Sommige verklaarders passen dit toe op het geloof waarmee Christus het kruis heeft verdragen. Hij is de Leidsman van het geloof (Hebr. 12:2). Hij heeft geloofd dat God Hem uit de doden zou opwekken, terwijl Hij aan het kruis alle vertroosting en nabijheid moest missen. Aan het eind van Zijn lijden, riep Hij in geloof tot Hem Die over Hem toornde: ‘Vader, in Uw handen beveel Ik mijn geest’. Dat was de grote geloofsdaad van de Voleinder des geloofs.

Dus ja, Jezus hééft geloofd, meer dan ooit iemand. Maar in alle teksten waarin Paulus spreekt over ‘het geloof van Jezus Christus’ gaat niet zozeer om hoe de ‘rechtvaardigheid Gods’ door Jezus verworven werd, maar hoe wij erin gaan delen. Hoe wordt die rechtvaardigheid de onze? Dáárop zegt Paulus: door het geloof van Jezus Christus.

Wordt er dan bedoeld het geloof dat Jezus geeft? Dus het geloof waarmee wij geloven, maar dat afkomstig is van Jezus? Laat helder zijn: het geloof waarmee wij geloven is afkomstig van Christus, door Zijn Woord en Geest. Maar met de uitdrukking ‘het geloof van Jezus Christus’ bedoelt Paulus mijns inziens, de trouw die Jezus heeft als karaktereigenschap. De Opgestane en nu verhoogde Middelaar is getrouw, betrouwbaar en volkomen geloofwaardig.

Nu wordt het nog dieper. Het woord pistis in het Grieks kan zowel geloof betekenen als ook geloofwaardigheid. Of vertrouwen en getrouwheid. Dat zien we bijvoorbeeld in Romeinen 3:3 waar staat; 'het geloof Gods', maar duidelijk is dat het gaat om de trouw van God.

In het oudere Nederlands kennen we dat ook. Ons huwelijksformulier vraagt aan zowel man als vrouw het huwelijk aan te gaan 'trouw en geloof houdende in alle dingen'. Daarmee hebt u beloofd voor uw echtgenoot betrouwbaar en geloofwaardig te zijn. Daar zien we dus ook dat de woorden trouw en geloof in het hedendaags Nederlands betrouwbaarheid en geloofwaardigheid kunnen betekenen.

Het is met het woord pistis(geloof), dus eigenlijk net als met het woord stempel. Bedoelen we met stempel, het houten of metalen voorwerp dat we in de inkt dopen en op papier drukken, of de afdruk die de inkt op het papier nalaat? Beide! We noemen ze beide stempel, want stempel en afdruk horen bijeen. De vorm van het stempel bepaalt de vorm van het stempel op papier.

Zo is het ook met het 'geloof van Jezus Christus'. Dat is als een stempel, afgedrukt in onze ziel. In ons hart laat Zijn geloofwaardigheid het geloof na. Zijn trouw maakt dat wij Hem vertrouwen.

Zo wordt het ook duidelijk wat in Romeinen 1:17b wordt bedoeld met 'uit geloof tot geloof'. Het Evangelie openbaart de 'rechtvaardigheid Gods' in en door de trouw van Jezus Christus, opdat wij geloven. Het is Zijn geloofwaardigheid dat ons geloven wekt. Het is Zijn betrouwbaarheid, dat ons vertrouwen doet. Als een stempel en haar afdruk.

Als wij 'het geloof van Jezus Christus' vertalen als Zijn geloofwaardigheid, en niet als 'geloven in Jezus Christus', wordt dan niet te weinig benadrukt dat de mens wel moet geloven om gerechtvaardigd te worden? Wordt de trouw van Christus dan niet algemeen en zonder nadruk op het geloven van de mens? Nee.

Elke tekst waar Paulus deze uitdrukking gebruikt, noemt Paulus ook het geloven dat Zijn geloofwaardigheid werkt. Paulus houdt stempel en afdruk bijeen.

Rom. 1:17 'uit geloof(stempel)tot geloof(afdruk)'

Rom. 3:22 'door het geloof van Jezus Christus (stempel), tot allen en over allen die geloven (afdruk)'

Rom. 3:26 'die uit het geloof van Jezus is (stempel), door de wet des geloofs (afdruk)'

Gal. 2:16 'door het geloof van Jezus Christus (stempel), zo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd (afdruk)'

Gal. 3:22 'opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus (stempel) de gelovigen (afdruk) zou gegeven worden'

Fil. 3:9 'niet hebbende mijn rechtvaardigheid die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is (stempel), de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof (afdruk)'

Paulus houdt stempel en afdruk dus steeds bij elkaar. Hij weigert Christus en het geloven te scheiden. Het geloven van de mens is vrucht en uitwerking van de geloofwaardigheid en trouw van Jezus Christus, die in het Evangelie geopenbaard worden.

De verhoogde Middelaar is volkomen getrouw in het uitdelen van 'de rechtvaardigheid Gods'. Hij is getrouw de Borg en Hogepriester Die Zijn aan goddelozen het geloof in Hem geeft, opdat wij rechtvaardig zijn voor God.

Als wij stempel en afdruk bijeen houden dan moeten wij zeggen dat het geloven van de mens alleen de uitwerking is van een openbaring van de geloof-waardigheid van Jezus Christus aan onze ziel. Alleen door Hem te kennen, geloven wij in Hem. Alleen doordat Zijn stem geloofwaardig is en Zijn spreken betrouwbaar, komt het hart tot geloof.

Zoals een afdruk van een stempel precies de vorm heeft van het stempel, zo is het geloven van de mens een afdruk in het hart, van de heerlijke geloofwaardigheid en trouw van Christus. Het geloven staat dus wel afgedrukt in ons hart zodat wij metterdaad geloven, maar het tot geloof komen is geen doen van de mens, maar is gegeven door een daad van God.

Dit geloof kunnen en hoeven wij ook zelf niet overeind te houden. In Zijn trouw bewaart Hij het geloof, op het zegel van de Heilige Geest (Ef. 1:13). En als de afdruk in het hart vervaagt, stempelt Hij ons opnieuw door Zijn spreken. Zijn geloofwaardigheid werkt het geloof, Zijn trouw onderhoudt het. Het rust helemaal en volkomen op de trouw van Jezus Christus. Zo hebben wij vrede bij God (Rom. 5:1).

Deze Bijbelse lijn kan ons bewaren voor dwalingen links en rechts.

Aan de rechterkant van het kerkelijk spectrum wordt het geloven van de mens vaak losgemaakt van het kennen van Christus. Verder wordt gesteld dat het geloofsvermogen, zonder dat een mens daadwerkelijk gelooft, de mens al rechtvaardig maakt. Dus door de levendmaking ontvangt de mens een geloofsvermogen, en ook al is er nog geen geloof in Christus in beoefening, de ziel is onbewust gerechtvaardigd voor God.

Dit is een gevaarlijke dwaling. Immers zo meent een mens die kenmerken van levendmaking in zich waarneemt, zoals berouw, al wederom geboren te zijn, ook al heeft men nog niet gezien op de verhoogde slang (Joh. 3:14) en kent men de Heere Jezus nog niet. Zo worden wedergeboorte, geloven en Christus van elkaar losgemaakt, tot misleiding van velen.

Aan de linkerkant wordt het geloven van de mens ook vaak losgemaakt van een geestelijke kennis van Christus. De mens moet geloven en wordt daar krachtig toe opgeroepen. Maar wat moet men dan geloven?

Moet je geloven dat het Evangelie ook voor jou is? Moet je geloven dat Jezus ook voor jou gestorven is? Moet je geloven dat je een kind van God bent? Moet je geloven dat je gelooft?

Alle vier zijn het geloven in een stelling. Maar het rechtvaardigend geloof is vertrouwen op een Persoon. Die Persoon wordt ons geestelijk geopenbaard in een herscheppende daad van God (2 Kor. 4:6). Zo'n openbaring door Woord en Geest stempelt het hart met de heerlijkheid van Christus. Dan is het geloven geen keuze, geen proberen en geen stap van de mens, maar het geloven van de mens is de afdruk van de openbaring van Christus' heerlijkheid, trouw en geloofwaardigheid. Van Hem zijn we vervuld, door het zien op Hem zijn we genezen, op Zijn trouw verlaten wij ons volkomen.

Maar het oppervlakkige geloven mist dat. Een stelling wordt het voorwerp van het geloof. Bovendien zijn meerdere van deze stellingen niet waar voor degene die nog niet gelooft.

Het geloof waar deze mensen in verstrikt raken, heeft Christus niet tot Voorwerp. Zonder een stempel, is er ook geen echte afdruk in het hart. En dat is dan ook het probleem. Dit geloof vernieuwt een mens niet werkelijk. God heeft niets gedaan. Men heeft een stelling gehoord en is daar op gaan vertrouwen, mogelijk ook met grote blijdschap (Matt. 13:20), maar men is niet wederom geboren. In dat soort kringen gaat het vooral om geloven, maar veel minder om Christus Zelf. Zonder geestelijke openbaring van de Heere Jezus, is de mens niet gestempeld door Zijn heerlijkheid. Het hart is niet vol van Hem, maar van het eigen geloven. De zekerheid rust niet in Wie Hij is, maar in het feit dat men zichzelf voor gelovige houdt. Dat is een bedrieglijke grond! En als dat geloof dan wankelt, heeft men niets meer...niets dan alleen te proberen opnieuw de stelling te geloven, maar geen levende en trouwe Zaligmaker Die het geloof Zelf onderhoudt, vernieuwt en verlevendigd.

Hoe bent u rechtvaardig voor God? Alleen door een waar geloof, zegt de Heidelbergse. Dat is de afdruk in ons hart, van de geloofwaardigheid van Christus, die geopenbaard wordt door Woord en Geest.

Wat ligt in Hem een onwankelbare grond! Wat ligt in het Evangelie waarin stempel en afdruk bijeen gehouden worden een ruimte. Wij hoeven onder de prediking niet op zoek naar geloof in het eigen hart, wij worden geroepen op Christus te zien. Dat zien drukt het geloof af in het hart. En dat geloof ziet niet op het eigen geloven, maar op Hem die de Leidsman en Voleinder van het geloof is (Hebr. 12:2).

De 'rechtvaardigheid Gods' komt tot ons door Zijn trouwe werk als Verhoogde Middelaar. Niet door de werken der wet die wij gedaan hebben, maar door het werk van uitdelen dat Hij doet. Zo gééft Hij geloof, door de openbaring van Zijn heerlijke geloofwaardigheid. Zijn werk om het heil te verwerven is volbracht, maar Zijn werk om de heil uit te delen en het geloof te onderhouden gaat door...met onwankelbare trouw.